

MASKULINITETSOPFATTELSESR OG HOLDNINGER TIL LIGESTILLING – SÆRLIGT BLANDT MINORITETS- ETNISKE MÆND

RESUMÉ AF RAPPORT

MINISTER FOR
LIGESTILLING

A
ALS RESEARCH

**Maskulinitetsopfattelser og
holdninger til ligestilling – særligt
blandt minoritetsetniske mænd.**
Resumé af rapport.

Udarbejdet af Als Research
for Ligestillingsafdelingen.

Forfattet af: Bjarke Følner, Sofie
Aggerbo Johansen, Silas Turner og
Gustav Egede Hansen

Layout: Refleks

København, 2019

ISBN: 978-87-93373-30-3

Als Research ApS
Ny Vestergade 1, 2.
1471 København K.
www.alsresearch.dk

INDHOLD

- 1. Undersøgelsens baggrund og nøglebegreber**
side 4
- 2. Undersøgelsens datagrundlag**
side 7
- 3. Hovedkonklusioner**
side 8
- 4. Familieliv, børn og opdragelse**
side 10
- 5. Anerkendelse, omdømme og negativ social kontrol**
side 14
- 6. Mænd og kvinders rolle på arbejdsmarkedet**
side 16
- 7. Parforhold, ægteskab og seksualitet**
side 18
- 8. Holdningsprofiler**
side 24
- 9. Baggrundsmønstre**
side 28
- 10. Litteraturstudie**
side 30
- 11. Litteraturliste
– udvalgte publikationer**
side 32

1.

UNDERSØGELSENS BAGGRUND OG NØGLEBEGREBER

Om undersøgelsen

Dette resumé formidler de væsentligste resultater fra undersøgelsesrapporten *Maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling – særligt blandt minoritetsetniske mænd*, udgivet i februar 2019.

Undersøgelsen har haft til formål at tilvejebringe ny viden om maskulinitetsopfattelser og holdninger til fx ligestilling, vold, seksualitet og kønsroller særligt blandt minoritetsetniske mænd, og hvordan dette spiller sammen med eksempelvis negativ social kontrol.

Undersøgelsen er gennemført af Als Research på vegne af Ligestillingsafdelingen. Som samarbejdspartner og underleverandør har Danmarks Statistik stået for dataindsamling og databearbejdning i relation til vægtning af data mv., mens lektor ved Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv på Roskilde Universitet, Yvonne Mørck, har bidraget til udarbejdelsen af undersøgelsens rammesættende litteraturstudie og har givet input og feedback til spørgeskema og interviewguide mv.

Undersøgelsens resultater har til hensigt at skulle bruges i eksisterende og kommende tiltag mod negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter. Endvidere har undersøgelsen haft til formål at skabe debat og dialog fx blandt fagfolk mv. og i minoritetsetniske miljøer om maskulinitet, negativ social kontrol, ligestilling og forældreskab.

Dette resumé formidler blot de væsentligste resultater fra undersøgelsen. Ønskes en mere uddybende og detaljeret gennemgang af undersøgelsens resultater kan den samlede undersøgelsesrapport downloades på: www.alsresearch.dk og um.dk/ligestilling.

1. Regeringen (2016), s. 9.
2. Spierings (2015).
3. Se fx Macionis (2012).
4. Caldwell (1978), Kandiyoti (1988), Ottosen et al. (2014) og El Feki et. al (2017).
5. <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/befolkning-og-valg/indvandrere-og-efterkommere/indvandrere-og-efterkommere>.
6. Fatum og Sandøe (2018).

Maskulinitetsopfattelser

Begrebet *maskulinitetsopfattelser* anvendes i denne undersøgelse som en bred og inkluderende betegnelse for de forestillinger og normer, som undersøgelsens informanter forbinder med det at være mand. Maskulinitetsbegrebets betydning afhænger således af den kulturelle, sociale og historiske kontekst, det indgår i. Der kan fx være forestillinger og normer forbundet med det at være mand i Danmark, som adskiller sig betydeligt fra de forestillinger, der er udbredte i lande præget af mere traditionelle eller patriarkalske familiestrukturer. Der kan også være andre forventninger og forestillinger forbundet med det at være far og mand i familielivet, end der er til mandens rolle i arbejdslivet, ligesom forestillinger og forventninger til mandens rolle kan ændre sig over tid.

Negativ social kontrol

Begrebet negativ social kontrol anvendes med udgangspunkt i definitionen fra den nationale handleplan for forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol: *"Handlinger, styring, kontrol eller sanktioner, der i væsentlig grad hæmmer eller begrænser den enkeltes livsudfoldelse, adfærd, valg og rettigheder. Det kan fx være kontrol eller restriktioner i forhold til livsstil, fritidsaktiviteter, sociale relationer, valg af ægtefælle eller retten til at bestemme over egen krop".*¹

Patriarkalske maskulinitetsopfattelser

Om mere traditionelle forestillinger og normer forbundet med det at være mand benyttes betegnelserne *traditionelle og/eller patriarkalske maskulinitetsopfattelser*. Ifølge Spierings (2015) er begrebet patriarki i flere definitioner særligt forbundet med to kerneelementer, henholdsvis *ulighed mellem kønnene og systematik*: *"In patrilineal systems, status is determined first by sex and then age: the eldest man is head of household; the transfer of status over generations runs through the male line; women live in their husband's households; sons are preferred over daughters, and women are subordinate to male household members"*.² Begrebet patriarkalske maskulinitetsopfattelser anvendes i forlængelse heraf som en samlet betegnelse for et sæt holdninger – eller en ideologi – som forklarer, "naturliggør" og legitimerer forhold, hvor mænd har den primære magt og tillægges den primære moralske autoritet både internt i familien og i relation til det bredere samfunds politiske, sociale eller økonomiske strukturer. Legitimeringen af disse forhold sker som oftest ud fra en antagelse om, at mænds dominans skyldes iboende og uforanderlige forskelle mellem mænd og kvinder.³ Mange ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i Danmark kommer fra oprindelseslande, der er beliggende i det såkaldte "patriarkalske bælte". Hermed menes en geografisk region, som inkluderer Nordafrika, Mellemøsten, samt dele af det sydøstlige Asien, hvor patriarkalske holdninger er forholdsvis udbredte.⁴ En række af undersøgelsens spørgsmål har således søgt at belyse udbredelsen af sådanne holdninger blandt minoritetsetniske mænd og kvinder i Danmark.

Minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd og kvinder

Begreberne *minoritetsetniske mænd og minoritetsetniske kvinder* bruges som betegnelser for mænd og kvinder, der er enten indvandrere eller efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, mens begreberne *majoritetsetniske mænd og majoritetsetniske kvinder* bruges som betegnelser for mænd og kvinder med dansk og/eller vestlig oprindelse. Afgrænsningen af de to målgrupper tager udgangspunkt i Danmarks Statistiks definitioner af *indvandrere, efterkommere, vestlig oprindelse og ikke-vestlig oprindelse*.⁵

Traditionel seksualmoral

Med traditionel seksualmoral forstås en seksualmoral, som er baseret på den historisk set relativt udbredte form for seksualmoral, som *"både inden for den vestlige kristne kultur... men også i jødedom og islam har været en stærk og religiøst sanktioneret seksualmoral, som foreskriver seksuel afholdenhed og alene accepterer seksuelt samkvem mellem ægtefolk... Seksuel adfærd som homoseksuel aktivitet og sex uden for ægteskabet har været genstand for forskellige grader af fordømmelse og sanktioner"*.⁶

2.

UNDERSØGELSENS DATAGRUNDLAG

Undersøgelsen er baseret på to empiriske datasæt og et rammesættende litteraturstudie af eksisterende relevant national og international litteratur. De to datasæt består henholdsvis af en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse samt en kvalitativ interviewundersøgelse.

Undersøgelsens litteraturstudie

Litteraturstudiet er udarbejdet på baggrund af en systematisk litteratursøgning af eksisterende national og international litteratur. Der er i litteratursøgningen lagt vægt på forskning, der er baseret på solid empirisk data, dvs. undersøgelser, som enten udelukkende baserer sig på kvantitative data, eller undersøgelser, som baserer sig på både kvantitative og kvalitative data. I de tilfælde, der er inddraget undersøgelser, som udelukkende beror på kvalitative data, har det været et minimumskrav, at datagrundlaget er baseret på mindst 10 interviewpersoner.

Undersøgelsens kvantitative del

Den kvantitative del af undersøgelsen udgøres af et spørgeskema, som er besvaret af 4.423 mænd og kvinder i alderen 18-64 år, herunder 2.324 minoritetsetniske mænd (se begrebsdefinition, s. 5). Rekruttering af respondenter til spørgeskemaundersøgelsen er foretaget af DST Survey, som tilfældigt har udvalgt en stikprøve i et aktuelt cpr-register. Der er udtrukket en stikprøve med i alt 10.535 personer, herunder 6.300 minoritetsetniske mænd, 1.485 minoritetsetniske kvinder, 1.860 majoritetsetniske mænd samt 890 majoritetsetniske kvinder. Gruppen af mænd – og særligt minoritetsetniske mænd – er således oversamlet i stikprøven i forhold til de andre grupper. Dette er sket med henblik på at sikre et ekstra solidt datagrundlag for denne målgruppe.

Den samlede stikprøve opfylder de 3 ufravigelige krav, der gælder for en universel repræsentativ undersøgelse; 1) Alle i populationen skal kunne ud-

vælges, 2) Udvælgelsen skal ske med lodtrækning og 3) Sandsynligheden for at blive valgt med lodtrækning skal være kendt.

Ud fra ovenstående stikprøvedesign har DST Survey ved hjælp af SAS Proc Survey Select dannet en stikprøve, som er universelt repræsentativ. Efter dataindsamlingen har DST Survey foretaget en vejning af data, hvor hver respondent er blevet tildelt en vægt i forhold til antallet af personer i det givne stratum i populationen. Vægtene er herefter blevet korigeret ved hjælp af Danmarks Statistiks registeroplysninger.

De angivne svarfordelinger fra surveyen, som er gengivet i dette resumé, angiver alene udbredelsen af forskellige holdninger blandt henholdsvis minoritetsetniske mænd og kvinder og blandt majoritetsetniske mænd og kvinder. Selvom nogle holdninger er signifikant mere udbredte blandt minoritetsetniske mænd (og kvinder), er dette ikke nødvendigvis ensbetydende med, at der rent antalsmæssigt er flere personer med minoritetsetnisk baggrund end med majoritetsetnisk baggrund, der deler holdningen.

Undersøgelsens kvalitative del

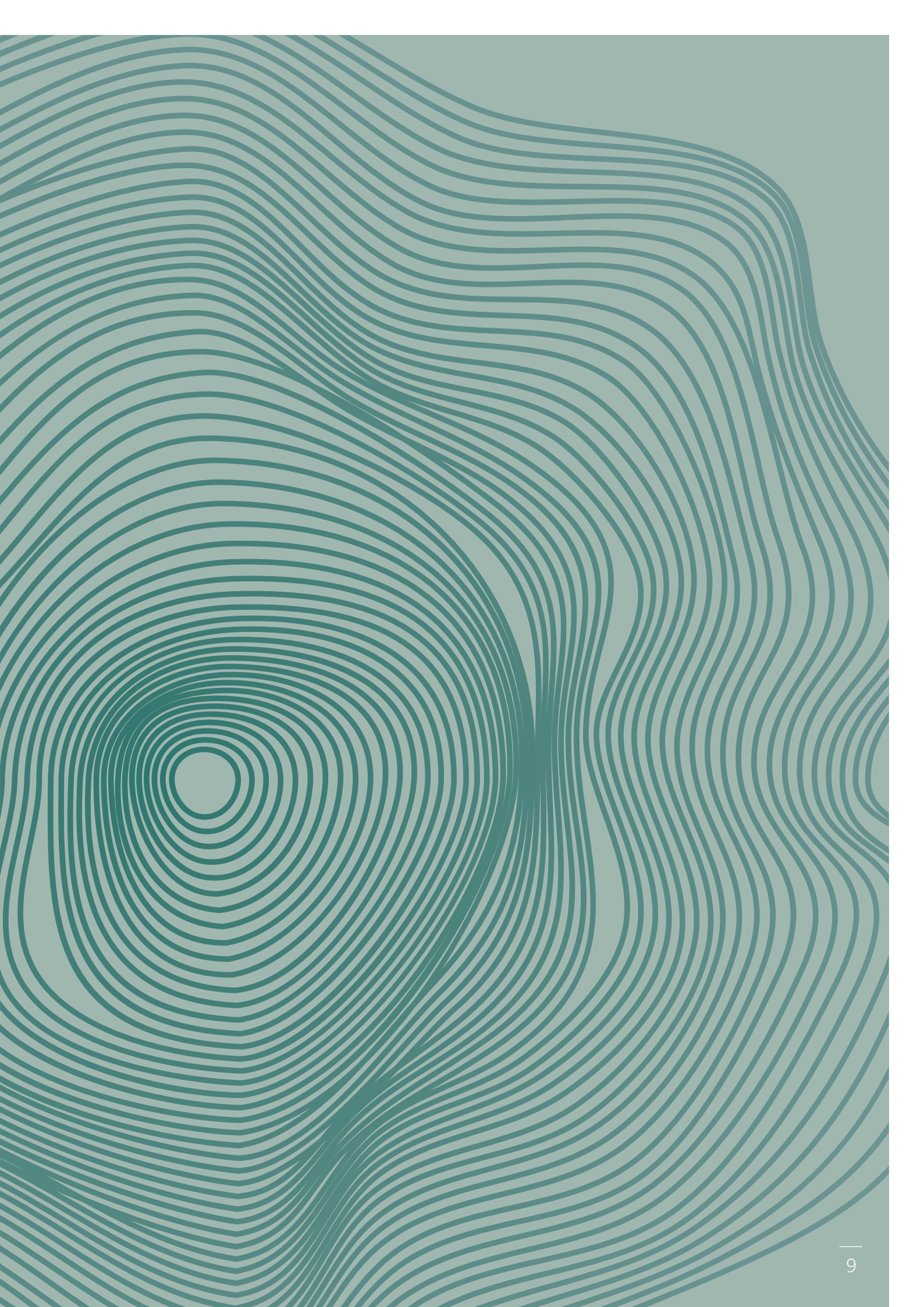
Undersøgelsens kvalitative del består af dybdegående interview med 28 minoritetsetniske mænd i aldersgruppen 19-67 år. Størstedelen af interviewene er foretaget face-to-face, mens enkelte er foretaget telefonisk. Samtlige informanter har deltaget anonymt, og alle interview er blevet fuldt transskriberet. Følgende oprindelseslande er repræsenteret blandt interviewundersøgelsens informanter: Afghanistan, Bangladesh, Bosnien-Hercegovina, Burma, Cameroun, Indien, Irak, Iran, Marokko, Palæstina, Serbien, Sri Lanka, Syrien, Tanzania, Tyrkiet, Uganda og Vietnam. Derudover er der én af informanterne, som har én dansk og én ikke-vestlig forælder, samt en informant, som har kroatisk baggrund.

3.

HOVEDKONKLUSIONER

Undersøgelsen af maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling – særligt blandt minoritetsetniske mænd – viser helt overordnet, at:

- *Størstedelen af de minoritetsetniske mænd har overvejende ligestillingsorienterede holdninger.* På langt de fleste spørgsmål giver et betydeligt flertal af de minoritetsetniske mænd således udtryk for ligestillingsorienterede holdninger. Dette forhold gør sig også gældende for minoritetsetniske kvinder og for majoritetsetniske mænd og kvinder (se eksempler på svarfordelinger på side 10-21)
- Der findes dog mindretal blandt både minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd og kvinder, som giver udtryk for mere traditionelle, patriarkalske og/eller ikke-ligestillingsorienterede holdninger. I forhold til langt størstedelen af de undersøgte spørgsmål er de minoritetsetniske mænd den gruppe, hvor der ses det største mindretal med 'traditionelle' og/eller ikke-ligestillingsorienterede holdninger, mens majoritetsetniske kvinder typisk udgør den gruppe, der er mindst 'traditionel' (se eksempler på svarfordelinger på side 10-21).
- De minoritetsetniske mænd og kvinders syn på maskulinitet og holdninger til ligestilling ligger gennemsnitligt set tættere på de holdninger og opfattelser, der gør sig gældende i den øvrige danske befolkning, end på de holdninger og opfattelser, der findes i en række ikke-vestlige oprindelseslande, som fx Egypten, Libanon, Palæstina og Marokko (se litteraturstudie, side 30-31).
- På baggrund af en faktoranalyse af samtlige besvarelser kan der opstilles en række sammenhængende og idealtypiske holdningsprofiler, som kendetegner en større eller mindre andel af de minoritetsetniske mænd i Danmark:
 - 48 % af de minoritetsetniske mænd giver konsekvent udtryk for *ligestillingsorienterede holdninger* (læs mere på side 24-25)
 - 15 % af de minoritetsetniske mænd giver konsekvent udtryk for *traditionelle seksualmoraliske holdninger* (læs mere på side 24-25)
 - 6 % af de minoritetsetniske mænd giver konsekvent udtryk for *patriarkalske / ikke-ligestillingsorienterede holdninger* (læs mere på side 26-27)
 - 2 % af de minoritetsetniske mænd giver konsekvent udtryk for *voldslegitimerende holdninger* (læs mere på side 26-27)
- Selvom nogle mænd giver udtryk for forskellige sæt af konsekvent sammenhængende holdninger i relation til maskulinitetsopfattelser og ligestilling, så viser undersøgelsen også, at tilbageholdenhed, tvivl og/eller ambivalens i forhold til de undersøgte holdninger er relativt udbredt – særligt blandt minoritetsetniske mænd (læs mere på side 26-27).
- Foruden betydningen af køn og etnisk baggrund viser undersøgelsen, at der særligt ses en signifikant sammenhæng mellem en høj grad af religiøsitet og sandsynligheden for at have traditionelle maskulinitetsopfattelser og patriarkalske eller ikke-ligestillingsorienterede holdninger. For nogle spørgsmåls vedkommende ses der endvidere eksempler på signifikante sammenhænge i relation til faktorer som fx oplevelser med diskrimination, oplevet ansvar for familiens omdømme, alder, migrationsgeneration og civilstand mv. En høj grad af religiøsitet er dog den mest gennemgående signifikante baggrundsfaktor (læs mere om baggrundsfaktorer på side 28-29).

4.

FAMILIELIV, BØRN OG OPDRAGELSE

Huslige pligter og kønsroller i hjemmet

Når det gælder huslige pligter i familien er et klart flertal – på tværs af køn og etnisk baggrund – enige i, at mænd bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinder, når det gælder pligter relateret til vasketøj, rengøring, madlavning og indkøb. Dog er andelen af minoritetsetniske mænd, som er enten 'helt' eller 'overvejende enige' (74 %) noget lavere end blandt minoritetsetniske kvinder og majoritetsetniske mænd (begge 79 %), mens andelen er højest blandt majoritetsetniske kvinder (87 %).

Mens huslige pligter relateret til vasketøj, rengøring, madlavning og indkøb historisk og traditionelt set primært har været varetaget af kvinder, har det omvendt især været mænd, der traditionelt set har været ansvarlige for at administrere familiens økonomi. En række eksisterende studier viser samtidig, at der fortsat findes en overordnet tendens til en kønsulige fordeling af disse typer af opgaver i Danmark – både blandt minoritets- og majoritetsetniske danskere.⁷

På spørgsmålet om, hvorvidt det især bør være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi, ses signifikante forskelle i svarfordelingen i forhold til både køn og etnisk oprindelse. Her er de minoritetsetniske mænd den gruppe, hvor flest erklærer sig 'helt' eller 'overvejende enige' (26 %), efterfulgt af de minoritetsetniske kvinder (22 %). Til sammenligning ligger andelen blandt majoritetsetniske mænd og kvinder på henholdsvis 8 % og 4 %.

Traditionelle opfattelser af mandens rolle i familien kan – foruden synet på manden som den primære ansvarlige for familiens økonomi – også hænge

sammen med en opfattelse af mandens rolle som "familiens beskytter".

På spørgsmålet om, hvorvidt det bør være mandens rolle, at være familiens beskytter, ses der også signifikante forskelle i svarfordelingen i forhold til både etnisk oprindelse og køn. Her er det i særlig grad de minoritetsetniske mænd, som erklærer sig 'helt' eller 'overvejende enige' (69 %), efterfulgt af de minoritetsetniske kvinder (59 %) og de majoritetsetniske mænd (49 %). De majoritetsetniske kvinder skiller sig ud fra de øvrige grupper, da der er markant færre majoritetsetniske kvinder, som er 'helt' eller 'overvejende' enige (23 %).

Ifølge den internationale IMAGES MENA-undersøgelse er det en forholdsvis udbredt holdning i mellemøstlige og nordafrikanske lande, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet. Blandt de adspurgte mænd i regionen er der eksempelvis 90 % i Egypten, 71 % i Marokko og 80 % i Palæstina, som erklærer sig 'enige' i, at en mand skal have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet.⁸

Som vist i tabellen er denne holdning væsentligt mindre udbredt blandt minoritetsetniske mænd i Danmark end blandt mænd i de ovenfor nævnte ikke-vestlige oprindelseslande. Blandt de minoritetsetniske mænd svarer 20 %, at de er enten 'helt' eller 'overvejende' enige i udsagnet, mens det tilsvarende gælder for 12 % af de minoritetsetniske kvinder og 5 % af de majoritetsetniske mænd. Blandt de majoritetsetniske kvinder er der ingen (0 %), som erklærer sig enige i udsagnet.

7. Se fx Bonke og Schultz-Nielsen (2013), Bonke (2012) samt Deding og Jakobsen (2006).

8. El Feki et. al (2017).

Andel som er enten helt eller overvejende enige i, at:

	Minoritets- etniske mænd	Minoritets- etniske kvinder	Majoritets- etniske mænd	Majoritets- etniske kvinder
Manden bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinden (fx vasketøj, rengøring, madlavning og indkøb)	74 %	79 %	79 %	87 %
Det bør især være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi	26 %	22 %	8 %	4 %
Det bør være mandens rolle at være familiens beskytter	69 %	59 %	49 %	23 %
Manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet	20 %	12 %	5 %	0 %

.....

" For mig er det ligesom 50/50. Sådan synes jeg. [...] Men selvom det er en moderne verden, vi bor i, vil jeg gerne have, at konen eller pigen skal være sikker på, at manden er manden i familien. Den respekt skal altid være der. Hun skal ikke gå så meget uden at spørge. [Det er] manden, der bestemmer. Det er manden, der siger: 'Nu er vi enige om det der'"

– Paul, 45 år.

.....

Holdninger til børneopdragelse og kønsroller i relation hertil

Gennem tiden har mænd i Danmark fået en mere betydelig rolle i forhold til børneomsorgen i hjemmene. På trods af, at danske kvinder bruger mere tid på arbejdsmarkedet end tidligere, og at mænd laver mere husholdningsarbejde end tidligere, bruger den gennemsnitlige danske kvinde imidlertid fortsat mere tid på børneomsorg end den gennemsnitlige mand.⁹

Den kønsulige arbejdsdeling i relation til børneopdragelse er endnu mere udtalt blandt forskellige grupper af ikke-vestlige indvandrere. Ifølge en undersøgelse fra 2006 har eksempelvis indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan i langt større omfang end danske familier indrettet sig traditionelt i forhold til, at det er manden, der arbejder og tjener penge, og kvinden, der tager sig af børnene og hjemmet.¹⁰

Endvidere viser IMAGES MENA-undersøgelsen en meget høj tilslutning til kønsulige arbejdsdeling i relation til børneopdragelse i en række mellemøstlige og nordafrikanske lande. Fx mener hele 98 % af mændene i Egypten, 72 % af mændene i Marokko og 77 % mændene i Palæstina, at det at skifte ble på børn, at give børn bad og at give børn mad er moderens ansvar.¹¹

Som vist i tabellen på modstående side tegner der sig et andet billede af holdningen blandt minoritetsetniske mænd i Danmark. Her er det et mindretal på 24 %, som er enten 'helt' eller 'overvejende' enige i, at det især *"bør være kvindens ansvar at stå for børneopdragelsen"*. De minoritetsetniske mænds holdning ligger således tættere på holdningen blandt majoritetsetniske mænd og kvinder i Danmark end på holdningen blandt mænd i en række ikke-vestlige oprindelseslande.

Endvidere ses det, at et flertal på 75 % af de minoritetsetniske mænd er enige i, at *"mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder"*. Ikke desto mindre er der dog fortsat signifikant forskel på udbredelsen af de to ovennævnte holdninger blandt henholdsvis minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd og kvinder i Danmark.

Samtidig er 13 % af de minoritetsetniske mænd enten 'helt' eller overvejende enige i, at det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger. Til sammenligning deles denne holdning af 6 % af de minoritetsetniske kvinder, 4 % af de majoritetsetniske mænd og 2 % af de majoritetsetniske kvinder.

Som vist i tabellen på modstående side er der både blandt minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd i Danmark et mindretal på 7 %, som er enige i, at det *"nogle gange kan være nødvendigt at slå børn"*. Blandt kvinder deles holdningen af et mindretal på 5 % af de minoritetsetniske kvinder og 2 % af de majoritetsetniske kvinder. Ser man alene på andelen, som er 'helt uenige' i, at det nogle gange kan være nødvendigt at slå børn, så ligger den på 68 % blandt de minoritetsetniske mænd, 75 % blandt de minoritetsetniske kvinder, 75 % blandt de majoritetsetniske mænd, og 90 % blandt de majoritetsetniske kvinder.

I relation til barsel er der på tværs af køn og etnisk baggrund bred enighed om, at det er vigtigt, at mænd tager barsel og forældreorlov. Cirka 3 ud af 4 minoritetsetniske mænd (73 %), minoritetsetniske kvinder (74 %) og majoritetsetniske mænd (74 %) mener, at det er 'vigtigt' eller 'meget vigtigt', at mænd tager barsel og forældreorlov, mens andelen er lidt højere blandt majoritetsetniske kvinder (78 %).

9. Se fx Bonke (2012).

10. Deding og Jakobsen (2006).

11. El Feki et al. (2017).

Andel som er enten helt eller overvejende enige i:

	Minoritets- etniske mænd	Minoritets- etniske kvinder	Majoritets- etniske mænd	Majoritets- etniske kvinder
Mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder	75 %	80 %	85 %	94 %
Det bør især være kvindens ansvar at stå for børneopdragelsen	24 %	21 %	5 %	2 %
Det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger	13 %	6 %	4 %	2 %
Det kan nogle gange være nødvendigt at slå børn	7 %	5 %	7 %	2 %

Andel som synes det er enten meget vigtigt eller vigtigt:

	Minoritets- etniske mænd	Minoritets- etniske kvinder	Majoritets- etniske mænd	Majoritets- etniske kvinder
Det er vigtigt, at mænd tager barsel og forældreorlov	73 %	74 %	74 %	78 %

.....

” Når man er rigtig mand, skal man jo passe en familie. Man har familie, og man skal have styr på familien. Man skal prøve på, at man har det godt, og familien skal have det godt, kone og børn. Man skal have styr på sådan nogle ting, mange ting.”

– Thaung, 30 år

.....

5.

ANERKENDELSE, OMDØMME OG NEGATIV SOCIAL KONTROL

Undersøgelsen viser, at de fleste mænd og kvinder i Danmark oplever, at de som henholdsvis mænd og kvinder *"får den anerkendelse fra deres familie, som de føler, at de fortjener"*. Flertallet, som oplever at blive anerkendt, er dog signifikant mindre blandt mænd end blandt kvinder – og dette forhold ses på tværs af etnisk baggrund. Mens henholdsvis 69 % og 71 % af de minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd oplever at blive anerkendt af deres familie, så gælder dette til sammenligning 80 % af de minoritetsetniske kvinder og 82 % af de majoritetsetniske kvinder.

Gennem de seneste cirka 10 år er der – særligt i Danmark og de øvrige nordiske lande – gennemført en række forskningsprojekter og undersøgelser, som på forskellig vis belyser udbredelse, karakter og årsager til negativ social kontrol, æresrelaterede konflikter og æresrelateret vold.¹² Et norsk studie viser eksempelvis, at unge minoritetsetniske mænd, som har været udsat for eller har udøvet negativ social kontrol, ofte er blevet opdraget med klassisk patriarkalske og æresrelaterede værdier. Dette kan indebære, at de som sønner forventes at tage ansvar for familiens omdømme, hvilket ikke mindst betyder, at de forventes at 'passe på' deres søstre, så det sikres, at søstrenes adfærd ikke kan risikere at give familien et dårligt omdømme.¹³

Som vist i tabellen på modstående side er der også i denne undersøgelse stillet en række spørgsmål, som belyser sammenhænge mellem opfattelser af manderoller, ligestilling og omdømme/ære samt negativ social kontrol.

Her ses det blandt andet, at 19 % af de minoritetsetniske mænd er enten 'helt' eller 'overvejende' enige i udsagnet *"Hvis nogen fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme, med magt om nødvendigt"*. Til sammenligning gælder dette 15 % af de minoritetsetniske kvinder, mens holdningen er signifikant mindre udbredt blandt majoritetsetniske mænd (8 %) og majoritetsetniske kvinder (2 %).

I relation til negativ social kontrol og holdninger til ægteskab ses det, at et mindretal på 5 % af de minoritetsetniske mænd mener, at *"det er i orden, hvis forældre og andre familiemedlemmer beslutter, hvem unge skal gifte sig med"*. Holdningen er væsentligt mindre udbredt blandt minoritetsetniske kvinder (2 %) og blandt majoritetsetniske mænd og kvinder (0-1 %).

Samtidig svarer et altovervejende flertal af de majoritetsetniske mænd (94 %) og majoritetsetniske kvinder (89 %), at de *"tillader deres partner/ægtefælle, at have venner af de modsatte køn"*, mens dette flertal er væsentligt mindre blandt minoritetsetniske mænd (64 %) og minoritetsetniske kvinder (73 %). Hver femte minoritetsetniske mand (20 %) svarer direkte 'nej' på dette spørgsmål sammenlignet med 2 % blandt de majoritetsetniske mænd.

Endelig har 9 % af de minoritetsetniske mænd og 11 % af de minoritetsetniske kvinder inden for det seneste år følt sig presset til at kontrollere andre familiemedlemmer. Til sammenligning gælder dette for henholdsvis 7 % de majoritetsetniske mænd og 6 % af de majoritetsetniske kvinder.

12. En samlet liste over den relevante litteratur fremgår af selve rapporten: Als Research (2019). Se også Als Research (2018a).

13. Bredal (2011).

Andel som i høj eller i nogen grad oplever, at:

	Minoritets-etniske mænd	Minoritets-etniske kvinder	Majoritets-etniske mænd	Majoritets-etniske kvinder
Som mand / kvinde, får jeg den anerkendelse fra min familie, som jeg føler, jeg har fortjent	69 %	80 %	71 %	82 %

Andel som er enten helt eller overvejende enige i, at:

	Minoritets-etniske mænd	Minoritets-etniske kvinder	Majoritets-etniske mænd	Majoritets-etniske kvinder
Hvis nogen fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme, med magt om nødvendigt	19 %	15 %	8 %	2 %

Andel som svarer ja:

	Minoritets-etniske mænd	Minoritets-etniske kvinder	Majoritets-etniske mænd	Majoritets-etniske kvinder
Det er i orden, hvis forældre og andre familiemedlemmer beslutter, hvem unge skal gifte sig med	5 %	2 %	1 %	0 %
Jeg har indenfor det seneste år følt mig presset til at kontrollere andre familiemedlemmer	9 %	11 %	7 %	6 %
Jeg tillader min partner/ægtefælle at have venner af det modsatte køn	64 %	73 %	94 %	89 %

6.

MÆND OG KVINDERS ROLLE PÅ ARBEJDSMARKEDET

Der findes en lang række undersøgelser, som belyser indvandrere og efterkommeres deltagelse på arbejdsmarkedet, herunder beskæftigelsesfrekvenser, beskæftigelsesmønstre, arbejdsforhold, indkomst, diskrimination, beskæftigelsesindikatorer mv.

Ifølge tal fra Danmarks Statistik er beskæftigelsen lavere for 16-64-årige ikke-vestlige indvandrere og efterkommere end for øvrige danskere. Blandt mænd var 77 % af de majoritetsetniske mænd i arbejde i 2016, mens det til sammenligning kun gjaldt for 55 % af indvandrer-mændene og 56 % af efterkommer-mændene. For kvinder er forskellen endnu større. Her var 74 % af de majoritetsetniske kvinder i arbejde i 2016 sammenlignet med 46 % af indvandrerkvinderne og 56 % af efterkommerkvinderne. Endvidere viser tallene, at der er betydelige forskelle mellem indvandrere fra forskellige oprindelseslande.¹⁴

Samtidig viser eksisterende undersøgelser, at indvandrere og efterkommere overordnet set har en meget stærk arbejdsorientering, som på mange områder omtrent er på niveau med den øvrige danske befolkning.¹⁵ Dette billede bekræftes også i denne undersøgelse. På tværs af køn og etnisk oprindelse mener et flertal på samlet set 94 %, at det er enten 'vigtigt' eller 'meget vigtigt' "at have et arbejde, så jeg kan forsørge mig selv" – og der er ikke signifikante forskelle at spore fordelt på køn eller etnicitet.

Når det gælder holdninger til kønsroller – herunder mænd og kvinders roller som forsørgere og ledere – ses der imidlertid signifikante forskelle i svarfordelingerne fordelt på både køn og etnisk oprindelse. På tværs af køn og etnisk baggrund er et flertal eni-

ge i, at "det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsøger familien, som hvis det er en mand", ligesom et flertal mener, at "kvinder kan være lige så gode ledere som mænd". Imidlertid er disse flertal signifikant mindre blandt minoritetsetniske mænd og kvinder end blandt majoritetsetniske mænd og kvinder.

Eksempelvis er 76 % af de minoritetsetniske mænd og 77 % af de minoritetsetniske kvinder enten 'helt' eller 'overvejende' enige i, at "det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsøger familien, som hvis det er en mand", mens den tilsvarende holdning deles af et betydeligt større flertal på henholdsvis 93 % af de majoritetsetniske mænd og 97 % af de majoritetsetniske kvinder.

På spørgsmålet om holdningen til kvindelige ledere ses det, at 84 % af de minoritetsetniske mænd er enten 'helt' eller 'overvejende' enige i, at "kvinder kan være lige så gode ledere som mænd". Til sammenligning gælder dette 90 % af de minoritetsetniske kvinder, 92 % af de majoritetsetniske mænd og 98 % af de majoritetsetniske kvinder.

Endelig ses der også signifikante forskelle – både i relation til køn og etnisk baggrund – når det gælder holdningen til udsagnet "Mænd har generelt for lidt magt i det danske samfund". Omkring hver tredje minoritetsetnisk mand (32 %) og hver femte minoritetsetnisk kvinde (19 %) er enten 'helt' eller 'overvejende' enige i dette udsagn. Til sammenligning gælder dette 8 % af de majoritetsetniske mænd og 4 % af de majoritetsetniske kvinder.

14. Tal fra Danmarks Statistiks statistikbank. RAS204: Erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser (ultimo november 2018) efter oprindelsesland, alder (16-64 år) og køn.

15. Se fx Andersen (2008).

Andel som synes det er enten meget vigtigt eller vigtigt:

	Minoritets-etniske mænd	Minoritets-etniske kvinder	Majoritets-etniske mænd	Majoritets-etniske kvinder
Det er vigtigt for mig at have et arbejde, så jeg kan forsørge mig selv	95 %	93 %	94 %	95 %

Andel som er enten helt eller overvejende enige i, at:

	Minoritets-etniske mænd	Minoritets-etniske kvinder	Majoritets-etniske mænd	Majoritets-etniske kvinder
Det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsørger familien, som hvis det er en mand	76 %	77 %	93 %	97 %
Kvinder kan være lige så gode ledere som mænd	84 %	90 %	92 %	98 %
Mænd har generelt for lidt magt i det danske samfund	32 %	19 %	8 %	4 %

.....

” Det er selvfølgelig relevant, at vi skal løfte kvinderne, men man skal også lige passe på med at lovgivningen gør sådan, at det faktisk [kun] er dem... For så mister vi jo mændene, og deres rettigheder. Og det synes jeg er meget forkert. Og så handler det jo ikke om lige muligheder eller ligestilling. Jeg synes begge køn skal have lige muligheder.”

– Erajh, 35 år.

.....

7.

PARFORHOLD, ÆGTESKAB OG SEKSUALITET

Holdninger til parforhold og ægteskab

Overordnet set er et altovervejende flertal af både mænd og kvinder – på tværs af etnisk baggrund – enten 'tilfredse' eller 'meget tilfredse' med deres parforhold/ægteskab (samlet set 90 %). Som det fremgår af tabellen på modstående side, er denne andel dog en smule lavere blandt minoritetsetniske kvinder (85 %) end blandt de øvrige grupper (89-91 %).

En række eksisterende kvalitative studier har påpeget, at nogle minoritetsetniske kvinder lever i ægteskaber præget af ulige magtforhold og mangel på ligestilling, ligesom det er dokumenteret, at indvandrerkvinder er betydeligt overrepræsenterede på landets kvindekrisecentre.¹⁶ Disse forhold kan være med til at forklare, at andelen, som er "meget tilfredse" med deres parforhold/ægteskab, er noget lavere blandt de minoritetsetniske kvinder end blandt de øvrige grupper. Imidlertid er det værd at hæfte sig ved det generelle billede, som viser, at der – også blandt de minoritetsetniske kvinder – kun er et lille mindretal, som er decideret utilfredse med deres parforhold/ægteskab (2 %).

Ligesom der ses en kønsforskel i relation til de minoritetsetniske mænd og kvinders grad af tilfredshed med deres parforhold/ægteskab, viser der sig også en kønsforskel, når det gælder deres holdning til skilsmisse. Som vist i tabellen på modstående side, er andelen, som er enten 'helt' eller 'overvejende' enige i, at "*kvinder bør have samme ret til at blive skilt som mænd*", noget lavere blandt minoritetsetniske mænd (83 %) end blandt minoritetsetniske kvinder (90 %), ligesom der også ses en forskel i relation til etnisk baggrund. Blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder er der således i alt henholdsvis 94 % og 98 %, som er enten 'helt' eller 'overvejende'

enige i udsagnet. Ser man alene på andelen som er 'helt enig', så udgør denne andel henholdsvis 74 % af de minoritetsetniske mænd, 84 % af de minoritetsetniske kvinder, 92 % af de majoritetsetniske mænd og 96 % af de majoritetsetniske kvinder.

Når det gælder spørgsmålene om, hvorvidt mænd og kvinder bør vente med at have sex, til de er gift, ses der ikke de store forskelle fordelt på køn – men til gengæld ses der meget tydelige forskelle i svarfordelingerne fordelt på etnisk baggrund.

Mens knap en tredjedel af de minoritetsetniske mænd og kvinder er enten 'helt' eller 'overvejende' enige i, at *mænd bør vente med at have sex til de er gift* (27-28 %) og at kvinder bør vente med at have sex, til de er gift (30-31 %), så er det blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder et lille mindretal på 3 %, som er enten 'helt' eller 'overvejende' enige i de to udsagn.

På tværs af køn og etnisk baggrund er der et altovervejende flertal, som mener, at vold mod ens partner/ægtefælle er uacceptabelt. Dog findes der et lille mindretal blandt både de minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd (2 %) og blandt de minoritetsetniske kvinder (ligeledes 2 %), som er enten 'helt' eller 'overvejende' enige i, at *det nogle gange kan være nødvendigt at slå ens partner/ægtefælle*. Blandt majoritetsetniske kvinder deles denne potentielt voldslegitimerende holdning af 1 %. Ser man alene på andelen som er 'helt uenig' i, at *det nogle gange kan være nødvendigt at slå ens partner/ægtefælle*, så ligger den på 85 % af de minoritetsetniske mænd, 86 % af de minoritetsetniske kvinder, 91 % af de majoritetsetniske mænd og 95 % af de majoritetsetniske kvinder.

16. Se fx Liversage og Rytter (2014), Danneskiold-Samsøe et.al. (2011) og LOKK (2014).

Andel som er enten meget tilfredse eller tilfredse:

	Minoritets- etniske mænd	Minoritets- etniske kvinder	Majoritets- etniske mænd	Majoritets- etniske kvinder
Er generelt meget tilfreds eller tilfreds med mit parforhold/ægteskab	90 %	85 %	91 %	89 %

Andel som er enten helt eller overvejende enige i, at:

	Minoritets- etniske mænd	Minoritets- etniske kvinder	Majoritets- etniske mænd	Majoritets- etniske kvinder
Kvinder bør have samme ret til at blive skilt som mænd	83 %	90 %	94 %	98 %
Kvinder bør vente med at have sex til de er gift	31 %	30 %	3 %	3 %
Mænd bør vente med at have sex til de er gift	28 %	27 %	3 %	3 %
Det kan nogle gange være nødvendigt at slå ens partner/ægtefælle	2 %	2 %	2 %	1 %

Holdninger til homoseksualitet, sex og seksuelle overgreb

Det er veldokumenteret, at der på globalt plan er meget stor forskel på graden af accept af homoseksualitet i forskellige lande og regioner.¹⁷ En eksisterende dansk undersøgelse viser endvidere, at selvom de fleste indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund i Danmark har tolerante holdninger til LGBT, så findes der et betydeligt mindretal, som fx opfatter homoseksualitet som en religiøs synd (39 %) og/eller som en sygdom (22 %).¹⁸

Som vist i tabellen på modstående side er respondenterne i denne undersøgelse blevet spurgt, om de mener, at homoseksualitet bør være accepteret af samfundet eller ej. Her ses der en meget tydelig forskel i relation til etnisk baggrund, ligesom der også kan spores en kønsforskel. Mens næsten alle majoritetsetniske mænd (91 %) og kvinder (96 %) mener, at homoseksualitet bør være accepteret af samfundet, så deles denne holdning af under halvdelen (49 %) af de minoritetsetniske mænd og af 58 % af de minoritetsetniske kvinder. Samtidig er det bemærkelsesværdigt, at omtrent hver femte minoritetsetnisk mand og kvinde svarer ”ved ikke”. Ser man alene på andelen, som specifikt svarer at homoseksualitet ikke bør accepteres af samfundet, så ligger den på 22 % blandt de minoritetsetniske mænd, 12 % blandt de minoritetsetniske kvinder, 3 % blandt de majoritetsetniske mænd og 1 % blandt de majoritetsetniske kvinder.

Også på en række af de øvrige spørgsmål, der vedrører forskellige holdninger til sex og seksualitet, ses der meget betydelige og signifikante forskelle mellem svarfordelingerne fordelt på etnisk baggrund. Eksempelvis mener et klart flertal af både de majoritetsetniske mænd (89 %) og kvinder (86 %), at *det er i orden at have sex med en person, man ikke har til hensigt at indgå i et seriøst forhold til*. Til sammenligning deles denne holdning til uforpligtende sex af et mindretal på 40 % blandt de minoritetsetniske mænd og 32 % blandt de minoritetsetniske kvinder.

På tværs af etnisk baggrund og køn ses det, at et klart flertal er enige i, at det er i orden, at ”en kvinde

siger nej til sex med sin mand, når hun ikke har lyst”. Imidlertid er andelen som er enig i dette højere blandt majoritetsetniske kvinder (98 %) og mænd (94 %) end blandt minoritetsetniske kvinder (89 %) og mænd (85 %). Der ses således både en forskel i relation til etnisk baggrund og køn på dette spørgsmål.

I forlængelse af historier om minoritetsetniske mænds involvering i seksuelle overgreb har der i de senere år været rejst en debat i Danmark og i andre europæiske lande omkring minoritetsetniske mænds holdninger til kvinder, om deres kendskab til spillereglerne for mødet mellem kønnene i Danmark og om deres repræsentation i statistikker over voldtægter og seksuelle overgreb. Imidlertid er det ikke tidligere belyst om manglende forståelse for spillereglerne mellem kønnene i Danmark og/eller holdninger, som kan bidrage til legitimering af seksuelle overgreb, alene er et problem blandt en lille gruppe minoritetsetniske mænd, eller om der er tale om et problem af mere udbredt karakter.

Som vist i tabellen på modstående side er i alt 17 % af de minoritetsetniske mænd enten ’helt’ eller ’overvejende’ enige i udsagnet: ”*Kvinder, der går udfordrende klædt, er selv skyld i, hvis de udsættes for et seksuelt overgreb*”. Denne holdning deles af 14 % af de minoritetsetniske kvinder og af 5 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder. Da minoritetsetniske mænd og kvinder udgør en væsentlig mindre andel af den samlede danske befolkning viser dette resultat, at der rent antalsmæssigt er flere majoritetsetniske mænd og kvinder, der har denne holdning i Danmark, selvom holdningen er signifikant mere udbredt blandt minoritetsetniske mænd og kvinder.

Ser man på andelen, som er ’helt uenige’ i at, ”*kvinder, der går udfordrende klædt, selv er skyld i, hvis de udsættes for et seksuelt overgreb*”, så ligger den på henholdsvis 49 % af de minoritetsetniske mænd, 56 % af de minoritetsetniske kvinder, 73 % af de majoritetsetniske mænd og 78 % af de majoritetsetniske kvinder.

17. Pew Research (2013).

18. Als Research (2015).

Andel som er mest enige i, at:

	Minoritets-etniske mænd	Minoritets-etniske kvinder	Majoritets-etniske mænd	Majoritets-etniske kvinder
Homoseksualitet bør være accepteret af samfundet	49 %	58 %	91 %	96 %

Andel som svarer ja:

	Minoritets-etniske mænd	Minoritets-etniske kvinder	Majoritets-etniske mænd	Majoritets-etniske kvinder
Det er i orden at have sex med en person, man ikke har til hensigt at indgå i et seriøst forhold til	40 %	32 %	89 %	86 %

Andel som er enten helt eller overvejende enige i, at:

	Minoritets-etniske mænd	Minoritets-etniske kvinder	Majoritets-etniske mænd	Majoritets-etniske kvinder
Det er i orden, at en kvinde siger nej til sex med sin mand, når hun ikke har lyst	85 %	89 %	94 %	98 %
Kvinder, der går udfordrende klædt, er selv skyld i, hvis de udsættes for seksuelle overgreb	17 %	14 %	5 %	5 %

.....

" I forhold til min far især, der ved jeg, at han forventer, at jeg opfører mig på en bestemt måde. Nogle gange kan jeg godt finde på at være sådan lidt fjantet. Det kan jeg godt komme i – det der 'mode' nogle gange. Og der kan jeg godt mærke, at der bliver han sådan lidt utilpas. Han kan ikke lide det!"

– Ishaan, 26 år, der er sprunget ud som homoseksuel

.....

8.

HOLDNINGSPROFILER

Undersøgelsen af maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling – særligt blandt minoritetsetniske mænd – viser helt overordnet, at:

Langt størstedelen af de minoritetsetniske mænd har overvejende ligestillingsorienterede holdninger. Dette forhold gør sig også gældende for minoritetsetniske kvinder og for majoritetsetniske mænd og kvinder. Der findes dog mindretal i alle fire grupper – og særligt blandt minoritetsetniske mænd – som giver udtryk for mere traditionelle og/eller patriarkalske holdninger.

På baggrund af en faktoranalyse af samtlige besvarelser kan der opstilles en række sammenhængende og idealtypiske holdningsprofiler, som kendetegner en større eller mindre andel af de minoritetsetniske mænd.

Mere konkret identificerer undersøgelsen følgende holdningsprofiler:

Den konsekvent ligestillingsorienterede mand

48 % af de minoritetsetniske mænd kan betegnes som konsekvent ligestillingsorienterede mænd. Knap halvdelen af de minoritetsetniske mænd giver således konsekvent udtryk for ligestillingsorienterede holdninger i relation til fem sammenhængende ligestillingsspørgsmål. Til sammenligning gælder dette henholdsvis 54 % af de minoritetsetniske kvinder, 58 % af de majoritetsetniske mænd og 71 % af de majoritetsetniske kvinder.

Den traditionelle seksualmoraliske mand

15 % af de minoritetsetniske mænd kan betegnes som traditionelle seksualmoraliske mænd. Disse mænd giver således konsekvent udtryk for traditionelle seksualmoraliske holdninger, herunder fx, at det ikke er i orden at have sex før ægteskab – hverken for kvinder eller mænd – samt at homoseksualitet ikke bør accepteres af samfundet. Omkring hver syvende minoritetsetnisk mand kan således idealtypisk betegnes som en traditionel seksualmoralisk mand. Blandt de øvrige grupper findes der et tilsvarende traditionelt seksualmoralisk mindretal, som udgør 12 % blandt minoritetsetniske kvinder, samt 0-1 % blandt majoritetsetniske mænd og kvinder.

DEN KONSEKVENT LIGESTILLINGS-ORIENTEREDE MAND

er en mand, som er enten helt eller overvejende enig i alle de følgende udsagn:

- manden bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinden
- mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder
- det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsøger familien, som hvis det er en mand
- kvinder kan være lige så gode ledere som mænd og som samtidig mener, at det er meget vigtigt eller vigtigt
- at mænd tager barsel og forældreorlov

48 %

af de minoritetsetniske mænd er konsekvent ligestillingsorienterede.

Det samme gælder 54 % af de minoritetsetniske kvinder, 58 % af de majoritetsetniske mænd og 71 % af de majoritetsetniske kvinder.

DEN TRADITIONELLE SEKSUAL-MORALSKE MAND

er en mand, som

både svarer nej til spørgsmålene:

- Er det i orden at have sex før ægteskabet?
- Er det i orden at have sex med en person, man ikke har til hensigt at indgå i et seriøst forhold til?

og er helt eller overvejende enig i, at:

- Kvinder bør vente med at have sex, indtil de er gift
- Mænd bør vente med at have sex, indtil de er gift

samt er mest enig i, at:

- Homoseksualitet bør ikke være accepteret af samfundet

15 %

af de minoritetsetniske mænd har traditionelle seksual-moralske holdninger

Det samme gælder 12 % af de minoritetsetniske kvinder og 0-1 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder.

Den patriarkalske / ikke-ligestillingsorienterede mand

6 % af de minoritetsetniske mænd kan betegnes som konsekvent patriarkalske / ikke-ligestillingsorienterede mænd. Disse mænd mener blandt andet, at manden bør have det sidste ord i hjemmet, at især manden bør administrere familiens økonomi, og at en mand bør indtage en rolle som "familiens beskytter" mv.

Blandt andre mænd og kvinder i Danmark er der til sammenligning 0-2 %, som konsekvent deler disse patriarkalske eller ikke-ligestillingsorienterede holdninger.

Den voldslegitimerende mand

2 % af de minoritetsetniske mænd har både voldslegitimerende holdninger i relation til vold mod børn og/eller vold mod partner/ægtefælle. Disse mænd er således helt eller overvejende enige i begge de to følgende udsagn: *"Det kan nogle gange kan være nødvendigt at slå børn"* og *"Det kan nogle gange kan være nødvendigt at slå ens partner/ægtefælle"*. Ser man på andelen af minoritetsetniske mænd, som er enten 'helt' eller 'delvist' enige i mindst ét af de to udsagn, så ligger denne andel samlet set på 9 %. Disse mænd kan således betegnes som enten helt eller delvist voldslegitimerende. Blandt de majoritetsetniske mænd findes en tilsvarende andel af helt eller delvist voldslegitimerende mænd (8 %). Udbredelsen af voldslegitimerende holdninger ses

således på tværs af etnisk baggrund blandt mænd. Blandt kvinder har 6 % af de minoritetsetniske kvinder helt eller delvist voldslegitimerende holdninger, mens det gælder for 2 % af de majoritetsetniske kvinder.

Den ambivalente mand

Selvom nogle mænd og kvinder giver udtryk for forskellige sæt af konsekvent sammenhængende holdninger i relation til maskulinitetsopfattelser og ligestilling, så viser undersøgelsen også, at tilbageholdenhed, tvivl og/eller ambivalens i forhold til de undersøgte holdninger er relativt udbredt – særligt blandt minoritetsetniske mænd. Særligt når det gælder spørgsmål om seksualmoral, om mænds magtposition i samfundet og i familien, samt spørgsmålet om, hvorvidt en mand bør forsvare sit omdømme med magt, er der en betydelig andel af minoritetsetniske mænd, som enten er ambivalente, i tvivl eller tilbageholdende med at give udtryk for en klar holdning. Sammenlignet med andre mænd og kvinder er minoritetsetniske mænd mere tilbøjelige til at svare "hverken enig eller uenig", "ved ikke" eller "ønsker ikke at svare" på spørgsmål om ligestilling og maskulinitetsopfattelser. Eksempelvis har 17 % af de minoritetsetniske mænd svaret enten "ved ikke" eller "hverken enig eller uenig" mere end 5 gange i undersøgelsens survey, mens det til sammenligning blot gør sig gældende for 3 % af de majoritetsetniske mænd.

DEN PATRIARKALSKE / IKKE-LIGESTILLINGSORIENTEREDE MAND

er en mand som er enten helt eller overvejende enig i alle de følgende fem udsagn:

- Manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet
- Det bør især være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi
- Det bør være mandens rolle at være familiens beskytter
- Hvis nogen fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme med magt om nødvendigt
- En mand skal være fysisk stærk

DEN VOLDSLEGITIMERENDE MAND

er en mand, som er enten helt eller overvejende enig i de følgende to udsagn:

- Det kan nogle gange være nødvendigt at slå børn
- Det kan nogle gange være nødvendigt at slå ens partner/ægtefælle

DEN AMBIVALENTE MAND

Den ambivalente mand er en betegnelse for en idealtypisk holdningsprofil, som kendetegner mænd, der er ambivalente, i tvivl om eller "usammenhængende" i deres holdninger til og opfattelser af maskulinitet og ligestilling. Denne holdningsprofil er mere udbredt blandt minoritetsetniske mænd end blandt andre mænd i Danmark. Eksempelvis har 17 % af de minoritetsetniske mænd svaret enten "ved ikke" eller "hverken enig eller uenig" mere end 5 gange i undersøgelsens survey, mens det til sammenligning blot gør sig gældende for 3 % af de majoritetsetniske mænd.

6 %

af de minoritetsetniske mænd har patriarkalske / ikke-ligestillingsorienterede holdninger.

Det samme gælder 2 % af de minoritetsetniske kvinder, 1 % af de majoritetsetniske mænd og 0 % af de majoritetsetniske kvinder.

2 %

af de minoritetsetniske mænd har voldslegitimerende holdninger i forhold til både børn og partner/ægtefælle.

Blandt majoritetsetniske mænd ligger andelen på 1 %.

?

De minoritetsetniske mænd er mere tilbøjelige end andre mænd og kvinder til at svare "hverken enig eller uenig", "ved ikke" eller "ønsker ikke at svare" på spørgsmål om ligestilling og maskulinitetsopfattelser

9.

BAGGRUNDSMØNSTRE

I relation til de fleste af undersøgelsens overordnede holdningsspørgsmål er der gennemført regressionsanalyser, som afdækker betydningen af en række mulige baggrundsfaktorer i relation til traditionelle maskulinitetsopfattelser og/eller ikke-ligestillingsorienterede holdninger.¹⁹ Sammenfattende viser de gennemførte analyser, at:

Køn og etnisk baggrund har stor betydning

I forhold til langt størstedelen af de undersøgte spørgsmål er minoritetsetniske mænd den gruppe, hvor der ses det største mindretal med 'traditionelle' og/eller ikke-ligestillingsorienterede holdninger, mens majoritetsetniske kvinder typisk udgør den gruppe, der er mindst 'traditionel'. De minoritetsetniske kvinder og majoritetsetniske mænd placerer sig typisk et sted imellem. På nogle spørgsmål ligger de minoritetsetniske kvinder tættest på holdningen blandt de minoritetsetniske mænd – mens de på andre spørgsmål ligger tættere på de majoritetsetniske mænd.

Det er forskelligt, i hvilket omfang signifikante forskelle fordelt på køn og etnisk baggrund vedbliver med at være statistisk signifikante, når der testes for betydningen af andre faktorer. Både køn og etnisk baggrund er dog blandt de mest gennemgående signifikante faktorer og er dermed nogle af de baggrundsfaktorer, der har mest betydning for, hvad der svares.

En høj grad af religiøsitet øger signifikant sandsynligheden for at have traditionelle opfattelser

Undersøgelsens regressionsanalyser viser en tydelig og signifikant sammenhæng mellem en høj grad

af religiøsitet og traditionelle maskulinitets- og seksualitetsopfattelser samt mindre ligestillingsorienterede holdninger. På tværs af køn og etnisk baggrund viser en høj grad af religiøsitet sig således at være den mest gennemgående signifikante baggrundsfaktor blandt de undersøgte faktorer.

En høj grad af religiøsitet øger fx signifikant sandsynligheden for at være 'helt' eller 'overvejende enig' i, at mænd generelt har for lidt magt i det danske samfund; at det bør være mandens rolle at være familiens beskytter; at det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger; at sex før ægteskab ikke er i orden; samt at det især bør være kvindens rolle at stå for børneopdragelsen mv.

Graden af religiøsitet er belyst ved at anvende et indeks, som er baseret på Pew Researchs internationale religiøsitetsindeks,²⁰ og som har været anvendt i en række internationale og nationale undersøgelser.

Sammenhæng med hensynet til familiens omdømme

Der er signifikant sammenhæng mellem oplevet ansvar for families omdømme og sandsynligheden for at have traditionelle maskulinitetsopfattelser og mindre ligestillingsorienterede holdninger. Personer, som 'i høj' eller 'i nogen grad' føler sig ansvarlige for deres families omdømme er eksempelvis mere tilbøjelige til at erklære sig enige i, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet; at det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger, samt at kvinder, der går udfordrende klædt, selv er skyld i, hvis de udsættes for seksuelle overgreb.

19. De undersøgte faktorer er køn (mand/kvinde), etnisk baggrund (ikke-vestlig vs. vestlig/dansk baggrund), migrationsgeneration (indvandrere vs. efterkommer), civilstand (gift/ugift og parforhold/single), grad af religiøsitet, beskæftigelsesstatus (i arbejde, i uddannelse eller ingen af delene), oplevelser med diskrimination, fysisk fravær af far under opvækst samt oplevet ansvar for at opretholde familiens omdømme.

20. Pew Research (2013).

Alder, migrationsgeneration og oplevelser med diskrimination

På nogle spørgsmål har faktorer som alder, migrationsgeneration og oplevet diskrimination signifikant betydning for holdninger til maskulinitet og ligestilling. De tre nævnte faktorer har signifikant betydning i relation til nogle spørgsmål, men er ikke gennemgående signifikante på tværs af de undersøgte spørgsmål.

I relation til alder ses det kun i enkelte tilfælde, at der er signifikante forskelle mellem holdningen i forskellige aldersgrupper, når der kontrolleres for betydningen af en række andre mulige faktorer. Dog ses det eksempelvis, at unge i aldersgruppen 18-24 år er signifikant mere tilbøjelige end personer over 24 år til at mene, at samfundet bør acceptere homoseksualitet.

I forhold til migrationsgeneration (indvandrere/efterkommere) ses der ikke et tydeligt eller entydigt mønster i relation til holdningsforskelle, når det gælder traditionelle seksualmorske holdninger eller overordnede ligestillingsorienterede holdninger. Dog er især efterkommerkvinder mere ligestillingsorienterede end indvandrerkvinder på nogle af disse spørgsmål.

Til gengæld ses der en mere gennemgående forskel i relation til decideret patriarkalske holdninger. Mens indvandrermand er signifikant mere tilbøjelige end majoritetsetniske mænd til at have patriarkalske holdninger/maskulinitetsopfattelser, gør dette sig ikke i samme grad gældende for efterkommermand. Ligeledes er indvandrerkvinder overordnet set mere tilbøjelige til at have patriarkalske holdninger end majoritetsetniske mænd, mens dette ikke gør sig gældende for efterkommerkvinder.

Personer, som har oplevet diskrimination, er mere tilbøjelige end andre til at angive, at de føler sig presset til at kontrollere andre familiemedlemmer; at de ikke er tilfredse med deres parforhold/ægteskab; at mænd har for lidt magt i det danske sam-

fund, og at både mænd og kvinder bør vente med sex, til de bliver gift.

Civil- og beskæftigelsesstatus

Foruden de ovennævnte faktorer har undersøgelsen også belyst sammenhænge i relation til civil- og beskæftigelsesstatus. Disse faktorer er belyst gennem respondenterne egne angivelser af, om de er gift eller ej, om de indgår i et parforhold eller ej, samt om de er i arbejde, i uddannelse eller ingen af delene. De nævnte faktorer ses kun at have signifikant betydning i relation til nogle få af de undersøgte holdningsspørgsmål, og de er således ikke gennemgående signifikante.

I relation til civilstatus ses det eksempelvis, at personer, som er gift, er signifikant mere tilbøjelige end ugifte til at være enige i, at det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsørger familien, som hvis det er en mand. Ligeledes er personer, som er gift, signifikant mere tilbøjelige end ugifte til at være enige i, at en mand skal være fysisk stærk, samt at både mænd og kvinder bør vente med at have sex, til de bliver gift.

I relation til beskæftigelsesstatus ses det eksempelvis, at personer, som hverken er i arbejde eller under uddannelse, er mere tilbøjelige end andre til at mene, at sex før ægteskab ikke er i orden.

10.

LITTERATURSTUDIE

Den eksisterende kønsforskning har traditionelt set primært beskæftiget sig med at belyse kønsroller og kønsopfattelser relateret til kvinder, mens der findes et mere begrænset antal studier, som beskæftiger sig specifikt med mænd og opfattelser af maskulinitet. Imidlertid er der i de senere år kommet øget fokus på området.

Dette har medført, at der – både internationalt og i Danmark – er gennemført en række undersøgelser med fokus på maskulinitetsopfattelser, herunder blandt minoritetsetniske mænd. Fælles for disse studier er dog, at der typisk er tale om kvalitative undersøgelser med et relativt begrænset empirisk datagrundlag. Der er således fortsat relativt få undersøgelser af kvantitativ karakter, der beskæftiger sig med udbredelsen af forskellige maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling – herunder blandt etniske minoriteter.

Nedenfor præsenteres udvalgte nøgleresultater fra en række af de væsentligste studier.

Nøgleresultater fra eksisterende kvantitative studier

En række internationale undersøgelser belyser kønsopfattelser og holdninger til ligestilling i regioner og lande, hvorfra en stor del af de ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i Danmark har deres oprindelse. Særlig relevant er undersøgelsen *International Men and Gender Equality Survey – Middle East and North Africa* ²¹ fra 2017, som blandt andet viser, at:

- I lande som Egypten, Marokko og Palæstina har flertallet af befolkningen holdninger, der under-

støtter ulighed mellem mænd og kvinder i relation til kønsroller, samt magt- og arbejdsfordeling mellem kønnene. Fx er mere end 3 ud af 4 mænd og mere end hver anden kvinde i disse tre lande enige i, at *”kvindens vigtigste rolle er at tage sig af huslige pligter”*, og at *”manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet”*.

Når det gælder udbredelsen af forskellige kønsopfattelser og holdninger til ligestilling blandt indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund i forskellige dele af den vestlige verden, viser undersøgelser – som fx *The European Social Survey* ²² – at:

- *Indvandreres holdninger ligger i højere grad på linje med holdningerne blandt majoritetsbefolkningerne i deres opholdslande i Europa end med holdningerne blandt befolkningen i deres oprindelseslande.*
- *Oprindelseslandet har dog fortsat betydning.* Indvandrere fra lande med en mere ulige kønskultur har langt mindre ligestillingsorienterede holdninger end indvandrere fra lande med en kønskultur, der ligner kønskulturen i opholdslandet.
- *Religion har betydning.* En høj grad af religiøsitet øger sandsynligheden for at have ikke-ligestillingsorienterede holdninger.
- *Alder og uddannelse har betydning.* Jo yngre og jo bedre uddannet – desto større sandsynlighed for at have ligestillingsorienterede holdninger. Der er dog regionale forskelle. I en række mellem-

21. El Feki et al. (2017). Undersøgelsen er den største af sin art og er besvaret af mere end 10.000 mænd og kvinder i MENA-regionen.

22. Se fx European Social Survey, round 5 (2010) og round 7 (2014), samt Pessin & Arpino (2018).

østlige og nordafrikanske lande adskiller yngre mænds syn på ligestilling og maskulinitet sig eksempelvis ikke væsentligt fra ældre mænds.

I en dansk kontekst er det særligt relevant at fremhæve undersøgelsen *Værdier og normer – blandt udlændinge og danskere* fra 2007. Denne undersøgelse viste blandt andet, at:

- *Indvandrere og efterkommere i Danmark bakker i langt mindre grad op om ligestilling mellem kønnene end andre danskere.* Fx mente 32 % af indvandrerne og 17 % af efterkommerne i undersøgelsen fra 2007, at mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle. Til sammenligning gjaldt dette 2 % blandt andre danskere.
- *Indvandrere og efterkommere har i særlig grad holdninger, der ligger langt fra andre danskeres holdninger, når det gælder emner som homoseksualitet, abort og skilsmisse.*
- *Indvandrere i Danmark har mere vestlige værdier end personer i deres oprindelseslande.*

Nøgleresultater fra eksisterende kvalitative studier

Der findes en lang række forskellige kvalitative studier, som på forskellig vis belyser sammenhænge mellem migration, køn og kønsopfattelser mv. Overordnet set indikerer studierne ²³, at:

- Migration fra ikke-vestlige lande til vestlige lande medfører, at der krydses grænser for opfattelser af og normer vedrørende fx seksualitet, køns-mæssig adfærd og familieformer.
- En række ikke-vestlige lande er i høj grad kendetegnet ved et såkaldt "*patriarkalsk kønsrelations-regime*", som er forbundet med kollektivt orienterede familieformer og patriarkalsk dominerede sociale og religiøse fællesskaber. Her ses der typisk en høj grad af arrangerede ægteskaber,

og det forventes, at manden udfylder forsørgerrollen, mens hustruen forventes at tage sig af hjem og børn. Familieformen indebærer typisk samtidig et alders- og kønshierarki med de ældste mænd i toppen, ligesom kontrol af kvinders seksualitet og reproduktivitet udgør et centralt omdrejningspunkt.

- Indvandrere synes i betydelig grad at blive påvirket af de opfattelser, normer og praksisser, der råder i deres nye (hjem)land, hvorved de kan forandre deres forestillinger om køn, seksualitet og familieformer og deres praksis over tid. Nogle holder dog af forskellige årsager mere fast ved velkendte patriarkalske maskulinitetsopfattelser, hvilket i nogle tilfælde kan føre til uhen-sigtsmæssige subkulturelle fællesskaber præget af modkultur i form af hypermaskulinitet, kriminalitet og/eller religiøs radikalisering. Sådanne fællesskabs- og maskulinitetsformer kan også være udtryk for både hybridkultur, forsøg på styrkelse af identitet og håndterings- eller coping-strategier.

23. Et udvalg af de væsentligste kvalitative studier fremgår af litteraturlisten i denne publikation. I selve rapporten findes en mere fyldestgørende sammenfatning og litteraturliste: Als Research (2019).

11.

LITTERATURLISTE – UDVALGTE PUBLIKATIONER

Als Research (2014): Kønsroller og social kontrol blandt unge med etnisk minoritetsbaggrund.

Als Research (2015): Nydanske LGBT-personers levevilkår.

Als Research (2018a): Unges oplevelser af negativ social kontrol.

Als Research (2018b): Omfang og karakter af negativ social kontrol i grundskolens 6.-8. klasse.

Als Research (2019): Maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling – særligt blandt minoritetsetniske mænd.

Andersen, J. G. (2008): "Orientering til uddannelse og arbejde blandt unge indvandrere og forældregenerationen", i: Tranæs, T. (red.): Indvandrerne og det danske uddannelsessystem.

Bonke, J. (2012): Har vi tid til velfærd? – om danskeres brug af deres tid ude og hjemme.

Bonke, J. og Schultz-Nielsen, M. L. (2013): Integration blandt ikke-vestlige indvandrere – Arbejde, familie, netværk og forbrug. Rockwool Fondens Forskningsenhed.

Bonnerup, E. et al. (2007): Værdier og normer – blandt udlændinge og danskere. Tænk tanken om udfordringer for integrationsindsatsen i Danmark.

Bredal, A. (2011): Mellem makt og avmakt. Om unge menn, tvangsekteskap, vold og kontroll.

Caldwell, J. C. (1978): "A Theory of Fertility: From High Plateau to Destabilization", Population and Development Review, 4:4.

Connell, R. W. (2005): Masculinities.

Danmarks Statistik (2018): Indvandrere i Danmark 2018.

Danneskiold-Samsøe, S. et al. (2011): 'Familien betyder alt'. Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier.

Deding, M. & Jakobsen, V. (2006): Indvandreres arbejdsliv og familieliv. Socialforskningsinstituttet.

El Feki, S. et al. (2017): Understanding Masculinities: Results from the National Men and Gender Equality Survey (IMAGES) – Middle East and North Africa. Promundo.

Europakommissionen (2017): Special Eurobarometer 465. Gender Equality 2017.

European Social Survey – round 5, ESS5 (2010) og round 7, ESS7 (2014). www.europeansocialsurvey.org

Fatum, L. og Sandøe, P. (2018): "Seksualmoral", i: Den Store Danske. <http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=157225>

Fuglsang, J. L. og Qvotrup, S. J. (2014): "Unge etniske minoriteter og nudanskhed: lejre, identitetsarbejde og dobbelte bevidstheder", Dansk Sociologi, 25:2.

Helweg-Larsen, K. (2012): Vold i nære relationer. Omfanget, karakteren og udviklingen samt indsatsen mod partnervold blandt kvinder og mænd.

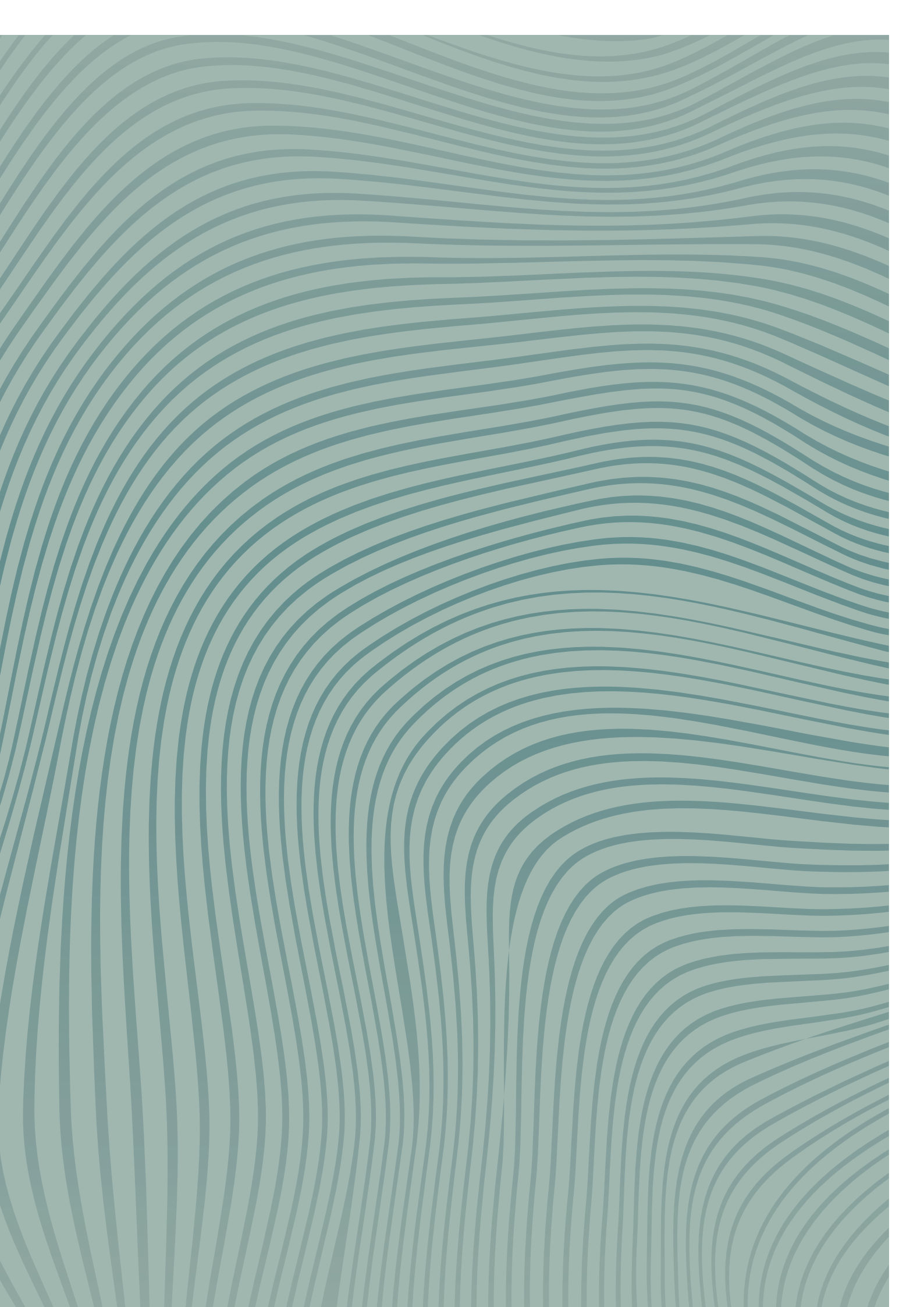
Institut for Menneskerettigheder (2017): Ekstrem social kontrol

Jensen, T.G. og Liversage, A. (2007): Fædre, sønner og ægtemænd. Om maskulinitet og manderoller blandt etniske minoritetsmænd. SFI.

- Justitsministeriet Forskningskontor (2017): Gerningsmænd og gerningssituationer i sager om voldtægt og andre seksualforbrydelser.
- Kandiyoti, D. (1988): "Bargaining with patriarchy", *Gender & Society*, 2:3.
- Kostenko, V. (2014): "Gender Attitudes of Muslim Migrants in Western and Northern Europe", *International SGEM Conference on Social Sciences and Arts. Conference Proceedings*, vol. 2.
- Liversage, A. og Christensen C.P. (2017): Etniske minoritetsunge i Danmark. En undersøgelse af årgang 1995
- Liversage, A. og Jensen, T.G. (2011): Parallelle retsopfattelser i Danmark. Et kvalitativt studie af privatretslige praksisser blandt etniske minoriteter.
- Liversage, A. og Rytter, M., red. (2014): Ægteskaber og migration. Konsekvenser af de danske familiesammenføringsregler 2002-2012.
- LOKK, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (2014): Årsstatistik 2013.
- Macionis, J. J. (2012): *Sociology* (13.udg.)
- Mørck, Y. (1998): Bindestregsdanskere. Fortællinger om køn, generationer og etnicitet.
- Ottosen, M. H. et al. (2014): Skilsmissebørn med etnisk minoritetsbaggrund. SFI
- Pessin, L. og Arpino, B. (2018): "Navigating between two cultures: Immigrants' gender attitudes toward working women", i: *Demographic Research*, 38:35.
- Pew Research (2013): The Global Divide on Homosexuality.
- Reinicke, K. (2006): Fædre med anden etnisk baggrund end dansk – mellem tradition og modernitet.
- Rexvid, D. og Schlytter, A. (2012): "Heroes, Hymen and Honour: A Study of the Character of Attitude Change among Male Youth with Their Roots in an Honour-Based Context", *Review of European Studies*, 4:2.
- Saroglou, V. et al. (2004): "Values and religiosity: A meta-analysis of studies using Schwartz's model", i: *Personality and Individual Differences*, 37:4.
- Schlytter, A. og Rexvid, D. (2016): Mäns heder – att vara både offer och förövare.
- Soei, A. (2011): Vrede unge mænd: Optøjer og kampen for anerkendelse i et nyt Danmark.
- Soei, A. (2018): Omar – og de andre. Vrede unge mænd og modborgerskab.
- Spierings, N. (2015): "Patriarchy and Household Configurations in 28 Countries", i: *Women's Employment in Muslim Countries*.
- Regeringen (2016): Forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. National handlingsplan.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2017): Baggrundstabeller fra Medborgerskabsundersøgelsen 2017.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2018): Baggrundstabeller fra Medborgerskabsundersøgelsen 2018.

TAK TIL:

Als Research vil gerne sige mange tak til de mere end 4.400 respondenter, som har besvaret spørgeskemaet, og til de 28 mænd, som har deltaget i de dybdegående kvalitative interview. Endvidere vil vi gerne sige mange tak til de forskellige "gate-keepere", som har hjulpet os med at etablere tillid og skabe kontakt til informanter, til Danmarks Statistik og lektor Yvonne Mørck, samt til Ligestillingsafdelingen for det gode samarbejde i forbindelse med undersøgelsen. Endelig skal der lyde en særlig tak til direktør Gary Barker, seniorforsker Shereen El Feki og forsker Kristina Vlahovicova fra den internationale maskulinitetsforskningsorganisation Promundo, som på frivillig basis har taget sig tid til at bidrage med værdifulde kommentarer og feedback i relation til udarbejdelsen af undersøgelsens spørgeskema.

Dette resumé formidler de væsentligste resultater fra undersøgelsesrapporten Maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling – særligt blandt minoritets-etniske mænd, udgivet i februar 2019.

Undersøgelsen har haft til formål at tilvejebringe ny viden om maskulinitetsopfattelser og holdninger til fx ligestilling, vold, seksualitet og kønsroller særligt blandt minoritetsetniske mænd, og hvordan dette spiller sammen med eksempelvis negativ social kontrol.

Undersøgelsen er baseret på to empiriske datasæt og et rammesættende litteraturstudie af eksisterende relevant national og international litteratur. De to datasæt består henholdsvis af en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt 4.423 mænd og kvinder i alderen 18-64 år (herunder 2.324 mænd med ikke-vestlig baggrund), samt en dybdegående kvalitativ interviewundersøgelse blandt 28 minoritetsetniske mænd.

Undersøgelsen er gennemført af Als Research på vegne af Ligestillingsafdelingen. Som underleverandør har Danmarks Statistik stået for dataindsamling og databearbejdning i relation til vægtning af data, mens lektor ved Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv på Roskilde Universitet, Yvonne Mørck, har bidraget til udarbejdelsen af undersøgelsens rammesættende litteraturstudie.

MINISTER FOR
LIGESTILLING

